Co se děje na kompostu

METODIKA PRO UČITELE

MŠ a 1. tř. ZŠ | **2 x 45 min** | **exteriér**

AUTOR: SEV STŘEVLIK (Adéla Roubíčková)

TÉMA: život v půdě

ZAŘAZENÍ DO RVP: Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

CÍLE: Děti se naučí rozeznávat, co je bioodpad, co patří na kompost a seznámí se s procesem, jak vzniká hlína na kompostu.

PROSTŘEDÍ: zahrada, ideálně s kompostem

PRAKTICKÉ TIPY:

- Aktivitami děti provází panáček Hliňáček. Pokud máte po ruce nějakou příhodnou loutku, panenku, figurku atd., kterou obléknete patřičně "hliněně", můžete ji jako průvodce použít. Nebo vám mezi přílohami nabízíme obrázek Hliňáčka. Chcete-li být více "přírodní" a postavu panáčka Hliňáčka použijete jen při těchto aktivitách, můžete za průvodce prohlásit i obyčejný klacík s hlínou apod. Hlavně pokud pracujete s dětmi z MŠ. Chcete-li však téma půdy, kompostu apod. s dětmi probírat delší čas, vyplatí se do ztvárnění Hliňáčka investovat trochu času a vytvořit ho např. novým oblečením z nějaké panenky, ušít ho apod. Jinak panáček Hliňáček je průvodcem při aktivitách, proto prosím, aby splnil svou roli, nechte ho ve velké míře mluvit za sebe a prožít celý program spolu s dětmi.
- V aktivitě *Divadlo o vzniku půdy* je potřeba jednotlivé role – např. slunce, vítr, žížala a další (viz popis aktivity) – od sebe aspoň symbolicky odlišit. Můžete k tomu využít plyšových hraček, barevných papírových čepic s obrázky nebo nakreslených obrázků, které si s dětmi dopředu vytvoříte. Jednotliví herci si je pak jednoduše přilepí na sebe apod.

SOUHRN AKTIVIT A PŘEHLED POMŮCEK:

1. **Kompostové hádání** | *20 min* | **pomůcky:** pytlík s bioodpadem (je dobré namíchat slupky od jablek, banánů s čerstvou trávou, aby to dětem vonělo), panáček Hliňáček (loutka, nějaký symbol hlíny - viz praktické tipy), hromada smíchaného bioodpadu a ostatního odpadu, tj. „nebioodpadu" – tedy toho, co patří a co nepatří na kompost
2. **Hra na kompost** | *20 min* | **pomůcky:** kartičky s obrázky bioodpadu a „nebioodpadu", panáček Hliňáček
3. **Přestávka** | *10 min* |
4. **Divadlo o vzniku kompostu** | *25 min* | **pomůcky:** symboly nebo např. čepice ve tvaru slunce, vody, vzduchu, trávy, slupky od banánu, hlíny, žížaly a panáček Hliňáček
5. **Kam s hlínou** | *15 min* | **pomůcky:** kompost, hlína, panáček Hliňáček

1. Kompostové hádání | 20 min

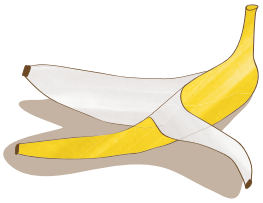

POMŮCKY: panáček Hliňáček (loutka, nějaký symbol hlíny – např. větvička od hlíny apod.), pytlík s bioodpadem (je dobré namíchat slupky od jablek, banánů s čerstvou trávou), hromada smíchaného bioodpadu a „nebioodpadu", tedy co patří a co nepatří na kompost

S dětmi sedíme v kroužku, představíme jim panáčka Hliňáčka, který nás bude teď chvíli provázet, ptát se dětí, povídat si s nimi apod.

Po kruhu pošleme pytlík s bioodpadem, aniž bychom prozrazovali jeho obsah. Úkolem pro každého je si se zavřenýma očima k pytlíku přičichnout, zatím nic neříkat, poslat ho dál a přemýšlet: *„Co v pytlíku nejspíš je?"* Když pytlík oběhne celý kruh, tak na naše vyzvání všichni najednou řeknou, co myslí, že v pytlíku je. Pravděpodobně budou padat nejrůznější odpovědi, společně dojdeme k tomu, že je to vlastně takový koktejl vůní. Můžeme se ptát, co nám vůně připomíná, a děti zatím přemýšlí, co by v pytlíku mohlo doopravdy být. Po chvíli a několika tipech od dětí, vysypeme bioodpad před dětmi na misku. V jiném pytlíku, který před dětmi na zem nebo do misky vysypeme, máme „nebioodpad" na ukázku. Společně probereme, co je a není bioodpad například takto…

> *„…když dojíte třeba jablíčko, hrušku, banán, kam vyhodíte ohryzek, slupku… do koše? Tam se jim moc líbit nebude… kam jinam byste to vyhodily? Na kompost, tam to mají nejraději stejně jako Hliňáček. Že Hliňáčku? Z čeho ty jsi vlastně vyrobený? (Zeptáme se dětí.) Z hlíny. Aha, a je dost hlíny na další panáčky? No jak kdy, ale když mi děti pomůžou, tak jí bude dost. A jak ti děti mohou pomoci?"*

Tak, že bioodpad budou dávat na kompost, protože kompost je zázračná hromádka, ve které pracuje spousta malinkatých zvířátek a na konci celého zázraku je hlína a ta je třeba na panáčky, ale hlavně pro rostliny, zvířátka i lidi. Nebýt hlíny, nic by nám nevyrostlo. Neměli bychom co jíst, protože spousta potravy nám roste ze země, tedy z hlíny.

> Hlináček říká: *„Já mám tady hromadu odpadu a potřeboval bych od vás, děti, pomoci, co patří na kompost a co ne. Co myslíte, že je bioodpad a z čeho nám zvířátka, jako jsou žížaly, vytvoří novou hlínu?"*

Pokud už děti umí třídit, můžeme třídění doplňovat o to, co je z plastu, z papíru a do jak barevné popelnice odpadek patří atd. Pokud děti ještě třídit neumí, nemotá jim s tím hlavu, bylo by to na ně moc věcí najednou.

2. Hra na kompost | 20 min

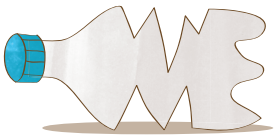

POMŮCKY: kartičky s obrázky bioodpadu, „nebioodpadu" (jejich množství záleží na tom, jak dlouho chcete hru hrát, může to být 2–5x tolik, co je dětí), příp. provázek, klacky na ohraničení stanoviště „kompostu a nádoby na nebioodpad", panáček Hliňáček

Hra je variací na klasickou honěnou. Děti rozdělíme na 2 skupiny, jedna skupina bude představovat vichřici a druhá skupina bude přes první skupinu přemisťovat dané kartičky s obrázky bioodpadu či „nebioodpadu". Když vichřice chytí někoho z druhé skupiny s kartičkou, tak si ji vezme k sobě a dotyčný musí pro další kartičku. Hra se hraje v prostoru, kde je kompost, když je kompost špatně přístupný, hraje se na rovině. Kompost a nádoba na „nebioodpad" se znázorní provázkem, klacky apod. cca 5 metrů od daného kompostu bude vát silná vichřice a dalších 10–15 metrů budou kartičky na zemi a zbývající děti si je musí brát a snažit se dostat

kartičky s bioodpadem na kompost a kartičky s „nebioodpadem“ do nádoby pro to určené. Spočítáme, kolik kartiček mají vichřice a kolik se jich podařilo dostat na kompost a do nádoby. Na konci hry společně s panáčkem Hlináčkem všechny společně projdeme, zda jsou správně zařazeny na kompost či do „kontejneru na nebioodpad“.

3. Přestávka | 10 min

4. Divadlo o vzniku kompostu | 20 min

POMŮCKY: nějaké symbolické předměty, hračky, obrázky čepice k roli slunce, vody, vzduchu, trávy, slupky od banánu, hlíny, žížaly apod., panáček Hliňáček

Na začátku rozdáme dětem role a symboly k nim:

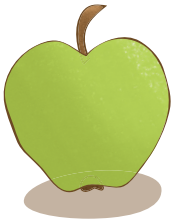

- *Slunce – putuje po obloze*
- *Déšť (voda) – neposedně skáče* – může být více dětí
- *Vítr (vzduch) – fouká, co to jde* – může být více dětí
- *Tráva – roste nahoru a vytahuje se a protahuje* – může být více dětí
- *Slupka od banánu – mává rukama* – může být více dětí
- *Jablíčko – usmívá se a točí dokola* – může být více dětí
- *Hlína – třeba jako krtinec, nadouvá se* – může být více dětí
- *Žížala – kroutí se, dostanou do ruky hadrové žížaly nebo mohou jen „vlnitě“ pohybovat rukou a ztvárňovat tím pohyb žížaly* – může být více dětí
- *Stonožka – leze po čtyřech*

Ostatní děti jsou obecenstvo. Panáček Hlináček se na divadlo samozřejmě dívá s dětmi.

> Např… *„Sluníčko putuje po obloze, kouká se po zemi a hledá, kde by mohlo přidat teplo. Na jedné tajemné zahradě najednou uvidí, jak děti okusují jablíčka a ohryzky hází do trávy, kde se válejí už i slupky od banánů a další zbytky ovoce a zeleniny… Tak zavolá na děti, aby to vše daly na jednu hromadu, a tím založily na tajemné zahradě kompost. Také zavolá na pomoc vítr a poprosí ho, aby hromádku trochu profouknul, ale neposedný větřík fouká, co to jde, a tak se všechny slupky od banánů, zeleniny, ohryzky od jablíček a zbytky dalšího ovoce rozkutálí po celé zahradě. A tak sluníčko zase poprosí děti v zahradě, aby vše daly na jednu hromádku a udělaly kolem nich ohrádku.*
>
> *(Navedeme děti, aby se chytily za ruce a udělaly ohrádku kolem hromádky).*
>
> *Pak sluníčko vidí, jak v rohu zahrady seká tatínek trávu, kterou vezme a přidá na kompost. Hromádka se zvětšuje a zvětšuje, až sluníčko svým paprskem zasvítí na kompost a polechtá žížaly, aby začaly pracovat na tom, že z bioodpadu bude hlína. Tak se žížaly kroutí v kompostu a konzumují zbytky na něm, aby z něj nadělaly hlínu. A protože sluníčko už dlouho svítí a je veliké teplo, zavolá na pomoc deštík, aby tu hromádku kompostu trochu pokropil, aby to vše neuschlo a přeměna bioodpadu na hlínu se povedla…“*

V tuto chvíli hra končí a děti mohou pozorovat vše, o čem jsme společně hráli. Příp. si to společně ještě můžeme krátce shrnout, co všechno bylo na kompostu a kdo všechno z něj potom pomohl udělat hlínu.

5. Kam s hlínou | 15 min

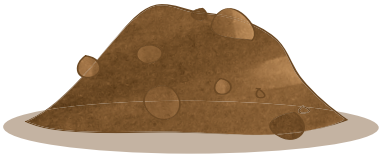

POMŮCKY: kompost, hlína, panáček Hliňáček

Na vrcholu kompostu stojí panáček Hliňáček a rozhlíží se po zahradě a kouká, kde by se mohlo přidat výživné hlíny z našeho kompostu. Poprosí děti, aby si každý vzal hrst hlíny a dal ji v zahradě tam, kde si myslí, že je třeba. Může jim poradit…

> *…třeba támhle v záhoně slyším, jak kytičky prosí o hrst hlíny. Nebo ovocný strom či keřík také volají, že by rádi dostali ke kořenům tuhle výživnou půdu…*

A tak se děti rozprchnou po zahradě. Každý dá hrst tam, kde se mu to nejvíc zdá, že by hlína mohla pomoct a za to si může vzít každý jeden poklad ze zahrady (kytičku, lístek, bylinku, nějaké ovoce…). Dětem se vysvětlí, aby si braly takovou odměnu, kde toho je více… (např. rybíz, sedmikrásku atd.)…že vždy musí na zahradě od každého druhu něco zůstat.

Nakonec si můžeme s dětmi zopakovat věci, které jsme se dnes dozvěděli – např.:

> *K čemu, že je důležitý kompost a co do něj patří?*
>
> *Co je bioodpad – k čemu jsou rostlinám kořeny? Vyrostlo by jablko na stromě bez zeminy? Co se stane s ohryzkem, když ho zahodíme v přírodě, nebo ho dáme na kompost?*
>
> *Proč potřebujeme hlínu – vyrostla by nám bylina, strom bez hlíny?*
>
> *Jak funguje kompost? – Potřebuje sluníčko, vodu, vzduch? Kdo v něm žije a proč?*

A potom se už jen rozloučíme s panáčkem Hliňáčkem. Můžeme ho např. spolu s dětmi dát spát někam do hlíny.

EKODOMOV HAPPYSOIL.EU MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci Podpory vzdělávání v regionálním školství v roce 2018

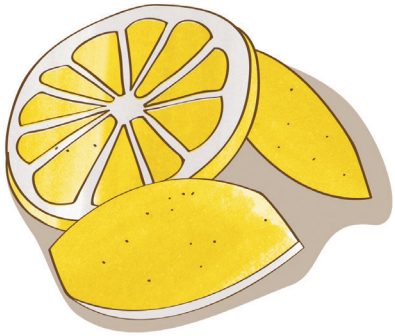

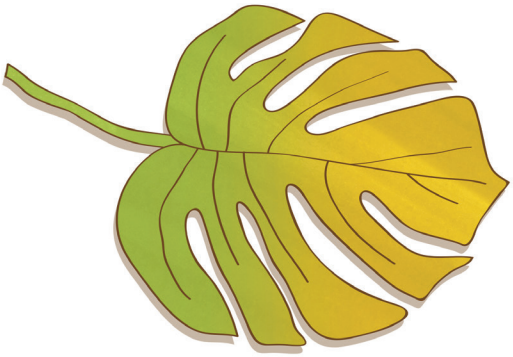

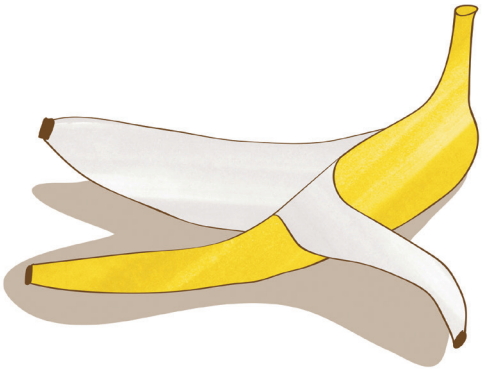

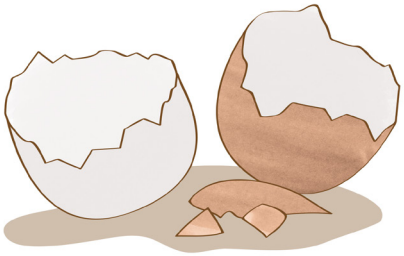

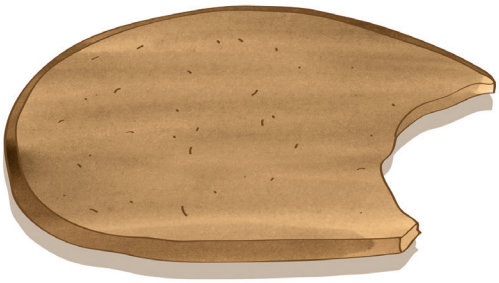

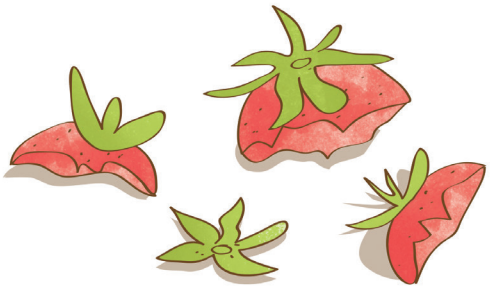

JOGURT

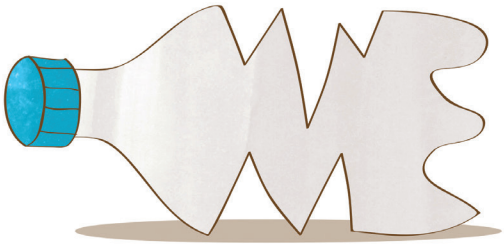

ZUB
PAST

NOVINY

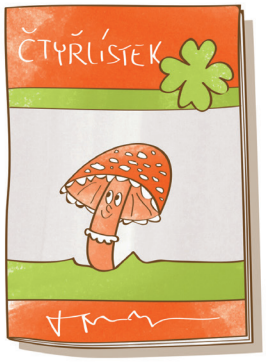
ČTYŘLÍSTEK

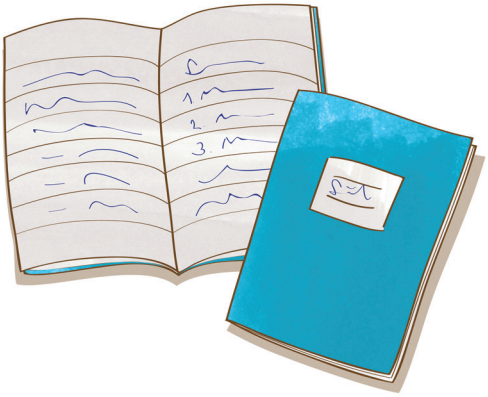

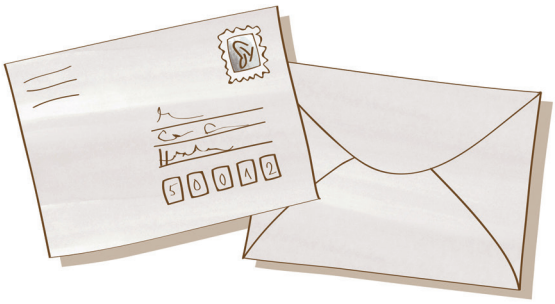

ČAJ

SLEVY
25
15
10
10
5
15
25

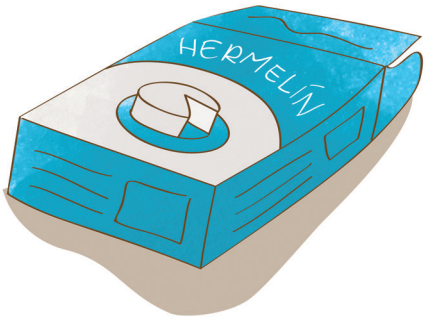
HERMELÍN

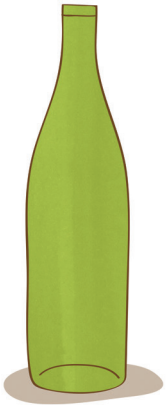

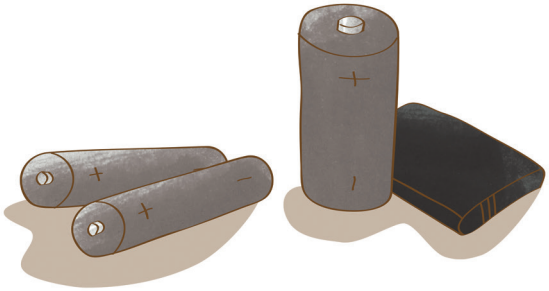

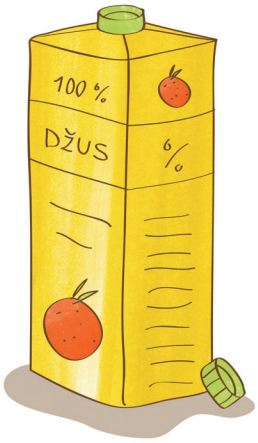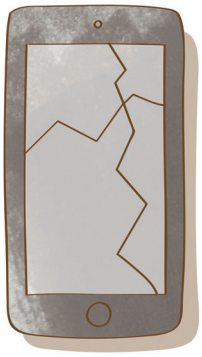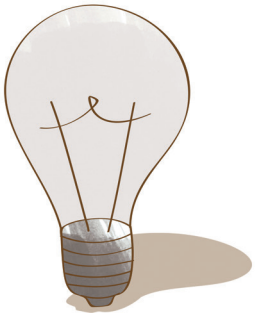
100 %
DŽUS
%